

людства від споживацького способу життя до ощадливого й відновного, адже саме в закладах освіти можна прищепити любов до навколишнього середовища, краси та здоров'я на засадах сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Толочко С., Бордюг Н. Методологічні засади формування екологічної компетентності школярів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2022. № 26(2). С. 140–152.
2. Толочко С. В., Бордюг Н. С. Методичні основи формування екологічної компетентності здобувачів освіти під час реалізації навчальної програми «Знаю. Вмію. Дію». *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 56. Т. 3. С. 220–227.
3. Tolochko, S., Bordiug, N., Mironets, L., Mozul, I., Tanasiichuk, I. Forming ecological culture in educational applicants within the context of modern education. *Amazonia Investiga*. 2023. № 12(61). P. 41–50.

Д.В. Трейтяк, м. Київ

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СОЛІДАРНОСТІ В СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

У публікації охарактеризовано важливість формування національної солідарності в старшокласників. Подано короткий огляд виникнення поняття національної солідарності у світовій та українській історіографії. Розкрито важливість використання цифрового простору в сучасному процесі виховання старшокласників.

Ключові слова: національна солідарність, цифровий простір, старшокласники.

Розбудова сучасної демократичної української держави потребує посиленої уваги до правильного виховання дітей та молоді. Одним з ключових аспектів на цьому шляху є формування національної солідарності в старшокласників.

На сьогоднішній день Україна опинилася в складній ситуації через зовнішню загрозу. Це потребує максимальної концентрації та мобілізації зусиль не тільки фізичних і матеріальних, але й духовних. У такій ситуації виховання національної солідарності молоді стає однією з важливих та актуальних задач сьогодення. Проблема формування національної солідарності в учнівській молоді як прямий предмет дослідження не розглядалася в умовах воєнного і повоєнного часу. Важливим є чітке формулювання цінностей, на основі яких має здійснюватися процес виховання української молоді в контексті формування національної солідарності.

Поняття національної солідарності включає в себе широкий аспект моральних, соціальних і вольових установок кожної людини як частини суспільства. Сам термін «солідарність» походить від французького *solidarisme* і означає спільність інтересів та одностайність поглядів. Дослідженням феномену солідарності й солідаризму займалися різні вчені як українські, так і європейські. Ідея солідарності бере свої витoki з давніх часів, починаючи від уявлень Платона й давньоримських вчених. У Європі термін «солідаризм» уперше був ужитий французьким філософом П. Леру 1845 року. Пізніше французькі дослідники підхопили естафету, і Франція стала батьківщиною модерного вчення солідаризму й солідарності.

Ідеї української національної солідарності беруть свій початок ще із часів Т. Шевченка, який, на думку М. Плешко, є першим українським солідаристом і який у своїх творах намагався об'єднати розділених українців, закликаючи їх до спільного блага. Подальшого розвитку ідеї національної солідарності отримали в праці «Праця людини та її ставлення до розподілу енергії» (1880 р.) С. Подолинського. Серед українських дослідників, що зверталися до дослідження солідарності та солідаризму, можна згадати Ю.-В. Данілова, О. Майбороду, які у своїх працях узагальнювали існуючі теорії солідаризму та аналізували стан суспільної солідарності в Україні, а також перспективи розбудови солідарного українського суспільства.

Згідно із сучасними визначеннями, національна солідарність передбачає єдність поглядів і переконань, національних почуттів і національних інтересів. У кризовий період вона підвищує ефективність взаємодії та збільшує можливості соціуму за рахунок усвідомлення різними соціальними групами спільності інтересів та узгодження їх між собою. Національна солідарність визначає ідеологію будь-якої країни, оскільки об'єднує громадян довкола спільних цінностей і завдань. Вона є найважливішою моральною характеристикою української національної спільноти, що визначає національну спорідненість членів українського суспільства через систему цінностей, національну свідомість, національну культуру, мову, моральні правила і закони.

Проявляється національна солідарність у самоорганізації, активній громадянській позиції, здатності діяти задля спільної мети і спільного блага.

Формування почуття національної солідарності в дітей передбачає створення почуття власної причетності до спільної української історії, її культури й історичних надбань, усвідомлення власної відповідальності за долю й добробут Батьківщини, її майбутнє. Процес формування національної солідарності в молоді наразі є одним з пріоритетних завдань виховного процесу і стратегічним напрямом діяльності держави й українського суспільства, зокрема закладів освіти та виховання. Виховання національної солідарності в старшокласників передбачає злагоджені дії в багатьох сферах. Цифровий простір через його значущість у сучасному повсякденному житті стає однією із ключових сфер. Відповідно до результатів досліджень, саме молоді люди є найбільш активними користувачами цифрових засобів та проводять у цифровому середовищі найбільше часу. Сучасна цифрова форма соціалізації відіграє важливу роль у формуванні особистості, ціннісних орієнтирів і світоглядних установок.

Старшокласники перебувають на етапі активного формування світоглядних орієнтирів і морального самовизначення особистості. У них добре розвинене абстрактне мислення, вони здатні узагальнювати отриману інформацію та формувати цілісну картину світу. У них відбувається міркування про себе та своє місце у світі, а також зростає потреба отримання нового життєвого досвіду. Молоді люди по-різному прагнуть визначити своє місце в суспільстві. Формування світогляду старшокласників відбувається на фоні формування особистої ідентичності та на тлі високого рівня критичності до себе та до оточуючих. Водночас для них характерним є бурхливі емоційні зміни й конфлікти як зовнішні, так і внутрішні. Зважаючи на вікові особливості старшокласників, важливими кроками на шляху формування в них національної солідарності є розвиток їхнього аналітичного мислення, а також формування почуттів любові й відданості Батьківщині. Оскільки нині в цифровому просторі відбувається значна частина освітнього процесу та

дозвілля школярів, то використання цифрового простору стає пріоритетним для виховання почуття національної солідарності в старшокласників.

Молодь у процесі навчання віддає перевагу, як правило, саме цифровому простору, оскільки він видається більш зручним і цікавим порівняно з традиційним освітнім процесом. Це саме стосується і дозвілля, сучасне цифрове середовище пропонує широкий спектр різних видів відпочинку в цифровій мережі. Розвиток особистих поглядів і переконань старшокласників відбувається завдяки пробудженням в учнів глибоких емоційних переживань, а також включенню учнів у різні форми дискусійної та творчої роботи. Завдяки використанню цифрового простору можна повноцінно інтегрувати основні засоби формування національної солідарності в позанавчальну виховну діяльність та досягти зростання базових моральних цінностей: громадянської активності, гідності, рівності, відповідальності й згуртованості старшокласників.

Таким чином, виховання національної солідарності в старшокласників ґрунтується на широкому комплексі різноманітних виховних методів і прийомів, які, враховуючи значущість цифрового простору та вікові особливості школярів, будуть найбільш ефективними у процесі активного використання цифрового середовища в навчальній та позанавчальній виховній діяльності. Цифровий простір став середовищем, яке має надзвичайно важливий вплив на старшокласників. Тож в умовах воєнного та повоєнного часу очевидною стає необхідність масштабної інтеграції виховної діяльності до цифрового середовища, що дозволить працювати над формуванням національної солідарності в молоді задля виховання в них правильного життєорієнтирного курсу та для того, щоб молодь могла протистояти ворожим інформаційним впливам.

Список використаних джерел

1. Гай-Нижник П. П. Солідаризм як соціально-політична концепція: нарис історії розвитку в Європі та Україні. *Гілея*. 2011. № 44(2). С. 5-24.
2. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Національна академія педагогічних наук України. Київ: «Інтерсервіс», 2022. 51 с.
3. Сойчук Р. Теоретико-прикладний аспект виховання національної солідарності в

С.В. Федоренко, Т.В. Кравченко, м. Київ

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті розглядається роль вищої освіти в підвищенні рівня громадянської активності молоді. Результати виконаних у Великобританії досліджень дозволяють стверджувати, що британські заклади вищої освіти сприяють формуванню в студентів громадянської самосвідомості, патріотичних почуттів та навчають демократичної громадянськості. Робиться висновок щодо важливості вищої освіти в підготовці студентів до активної участі в суспільному та соціальному житті.

Ключові слова: *молодь, громадянська активність, заклади вищої освіти, Великобританія.*

У сучасному демократичному суспільстві забезпечення ефективної участі молодих людей у політичному та громадянському житті є ключовим завданням, яке має вирішувати вища освіта. У цей час громадянська активність стає все більш важливою для демократичних суспільств. Досвід такої країни, як Велика Британія, становить певний інтерес для розробки концепцій громадянського виховання студентської молоді в сучасній соціокультурній ситуації в Україні, адже Великобританія є однією з європейських країн, де молодь визнається реальною соціальною групою населення з властивими їй економічними, соціально-політичними й духовними інтересами. Дослідження, виконані британськими науковцями, свідчать, що вища освіта здатна сприяти та сприяти підвищенню рівня громадянської активності.

У Великій Британії заклади вищої освіти відіграють важливу роль у підготовці студентів до активної участі в цивільному та соціальному житті. Університети вважаються місцями, де формується демократичне громадянство, а студентські представництва є інструментом для вивчення демократичних цінностей і практики громадянства.

Європейська Рада визначила чотири основні цілі вищої освіти: підготовка студентів до сталої зайнятості, формування в них активної громадянської позиції, особистісний розвиток та створення передових знань через стимулювання наукових та інноваційних досліджень. Особлива увага